

BENEDEK ISTVÁN

Politikatudományi Intézet Társadalomtudományi Kutatóközpont

**Demokratizáció, autokratizáció és populista polarizáció
Kelet-Közép-Európában**

Előadásomban azt a kortárs politikatudományi vitát igyekszem bemutatni, hogy Kelet-Közép-Európa (KKE) térségére mennyire áll a demokratikus választások kiüresítésével és az intézményes ellensúlyokkal járó „demokratikus visszacsúszás” (‘democratic backsliding’) paradigmája, amely a 2010-es években sokáig elterjedtnek tűnt, és mára egyfajta fordított „tranzitológiai paradigmának” tekinthető. Meglátásom szerint habár a tágabb térségben a 2000-es évek végétől valóban egy turbulensebb időszak következett be, amely több esetben a 2010-es évekre látványos autokratizációs folyamatokba és a (választási) demokrácia eróziójába torkollott, a KKE-térség egészében mégsem beszélhetünk általános demokratikus visszacsúszásról, illetve a tekintélyelvű választások általánossá válásáról. A demokratikus visszacsúszás túláltalánosító paradigmájával szemben érdemes például kiemelni, hogy a különféle elemzésekben a magyar és a lengyel esetek mellett általában további legfeljebb két-három, ráadásul változó összetételű országból álló csoportot szokás a kortárs autokratizáció kapcsán megemlíteni a KKE-térségből. A régió egészére a Cianetti–Hanley szerzőpáros szavaival szerint inkább az „alacsony minőségű, rossz közérzetű, de stabil demokrácia” a jellemző, ráadásul hosszabb távú perspektívából vizsgálva a folyamatokat több, a demokratizációt támogató tényezőre (például a régió-szerte jellemző demokráciapárti vagy korrupcióellenes társadalmi tiltakozásokra) is rá lehet mutatni. Továbbá, a demokratikus intézmények adott esetben sikeresen verték vissza, vagy legalábbis tartották bizonyos mértékű kontroll alatt az autokratikus folyamatokat, különösen, ha nem alkotmányozó többséggel álltak szemben. Előadásomban a KKE-régió 12 országának (Észtország, Lettország, Litvánia, Szlovénia, Csehország, Szlovákia, Románia, Horvátország, Bulgária, Lengyelország, Szerbia és Magyarország) elmúlt három évtizedét vizsgálom abból a célból, hogy a regionális trendek árnyaltabb leírásán túl olyan változókat tárhassak fel, amelyek a demokratizáció és autokratizáció mechanizmusait, illetve a populista polarizáció ezekben betöltött szerepét magyarázhatják általánosságban.